

Lietas Nr. A420775210
Lietas arhīva Nr. SKA-0492-13

SPRIEDUMS **Latvijas Republikas vārdā**

Rīgā 2013.gada 22.oktobrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

senatore L.Slica

senatore J.Briede

senatore D.Mita

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, sakarā ar uz /pers. A/ kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 5.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – aģentūra) Jelgavas reģionālā nodaļa ar 2010.gada 24.augusta lēmumu Nr.25520 un 2010.gada 3.novembra lēmumu Nr.32194 pieteicējai /pers. A/ piešķīra maternitātes pabalstu, par pamatu ņemot vidējo kalendāra dienas sociālās apdrošināšanas iemaksu algu Ls 66,322.

Administratīvais process iestādē noslēdzās ar aģentūras 2010.gada 4.oktobra lēmumu Nr.09-5/NA/11933 un 2010.gada 13.decembra lēmumu Nr.09-5/14687, ar kuriem atstāti negrozīti sākotnējie lēmumi.

[2] Nepiekrītot aģentūras lēmumiem un uzskatot, ka vidējā kalendāra dienas sociālās apdrošināšanas iemaksu alga nosakāma Ls 130,34 apmērā, pieteicēja iesniedza pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā. Ar Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 17.jūnija spriedumu pieteikums apmierināts.

[3] Izskatījusi lietu sakarā ar aģentūras apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2013.gada 5.februāra spriedumu pieteikumu noraidīja. Spriedums pamatots ar tālāk norādītajiem argumentiem.

[3.1] No likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” un likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” normām secināms, ka maternitātes gadījumā sociālā apdrošināšana un maternitātes pabalsts ir vērsti uz to, lai sievietei, kura maternitātes dēļ neierodas darbā un tāpēc zaudē algotā darbā gūstamos ienākumus, būtu iespējams atlīdzināt zaudētos ienākumus.

[3.2] No 2010.gada 30.jūlija izziņas par pieteicējas kā apdrošinātās personas iemaksām redzams, ka pieteicējai iemaksas veiktas no šādas iemaksu algas (iemaksu objekts): 2009.gada maijā Ls 3798,76, jūnijā Ls 3807,43, jūlijā Ls 3905,80, augustā Ls 3883,62, septembrī Ls 26 873,59, oktobrī un novembrī Ls 1000, decembrī Ls 653,13; 2010.gada janvārī iemaksas nav reģistrētas, februārī Ls 360, martā un aprīlī Ls 800. Par 2009.gada 29. un 30.septembri, kā arī par periodu no 2009.gada 12.decembra līdz 2010.gada 15.februārim, kad pieteicēja nebija darba tiesiskajās attiecībās, viņai iemaksu alga tika noteikta 70% apmērā no valstī noteiktās mēneša vidējās iemaksu algas saskaņā ar likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 31.panta sesto daļu.

Aģentūra vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā par 2009.gada septembri ņēmusi vērā tikai iemaksas no 2009.gada darba algas Ls 3506,99, jo atbilstoši darba devēja AS „Parex banka” izziņai 2009.gada septembrī pieteicējai izmaksāto ienākumu, no kura veikti sociālās apdrošināšanas maksājumi, veido darba alga Ls 3506,99, atļaišanas pabalsts Ls 11 559,87 un neizmantotā atvaļinājuma kompensācija Ls 11 806,72.

[3.3] No likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 3.panta un likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 5.panta neizriet, ka sociālā apdrošināšana un maternitātes pabalsts ir paredzēti tam, lai sievietei atlīdzinātu arī ienākumus, ko viņa, zaudējot darbu, guvusi kā vienreizēju kompensāciju no darba devēja.

No Darba likuma 59., 112. un 149.panta izriet, ka darba samaksa ir darbiniekam regulāri izmaksājamā atlīdzība par darbu, kura ietver darba algu un normatīvajos aktos, darba koplīgumā vai darba līgumā noteiktās piemaksas, kā arī prēmijas un jebkuru cita veida atlīdzību saistībā ar darbu. Savukārt atlaišanas pabalsta mērķis ir kompensēt darbā gūstamo ienākumu zaudēšanu sakarā ar atlaišanu no darba un kompensācijas par neizmantotām atvaļinājuma dienām mērķis ir kompensēt neizmantoto atpūtas laiku. Atlaišanas pabalsts tiek samaksāts kā kompensācija par visu darba periodu. Savukārt kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu ir saistīta ar darba periodu, par kuru ir iekrājis neizmantotais atvaļinājums.

Gadījumā, ja atlaišanas pabalsts un kompensācija par neizmantotām atvaļinājuma dienām tiek pilnā apmērā ietverti pabalsta aprēķina perioda iemaksu algā, personas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga palielinās nevis uz darbā gūto ienākumu, bet uz kompensāciju rēķina. Tas savukārt nozīmē, ka personas algotā darbā gūtie ienākumi pabalsta aprēķina periodā netiek noteikti objektīvi. Taču sociālā apdrošināšana un maternitātes pabalsts ir paredzēti tam, lai sievietei maternitātes gadījumā būtu iespējams saņemt tikpat daudz, cik viņa ir pelnījusi strādājot.

Līdz ar to konstatējama likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 10.panta un 31.panta pirmās daļas gramatiskās interpretācijas neatbilstība tiesību normas mērķim, jo tiesību normu teksts ir pārāk plašs un tādējādi aptver tādas situācijas, kas neatbilst likuma mērķim. Tātad ir konstatējams aizklāts likuma robs, kas ir aizpildāms ar teleoloģiskās redukcijas paņēmieni.

[3.4] Ievērojot minēto, pieteicējas prasījums par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, iekļaujot vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā 2009.gada septembrī pieteicējai izmaksāto atlaišanas pabalstu un kompensāciju par neizmantotām atvaļinājuma dienām, ir noraidāms kā nepamatots.

[4] Par apgabaltiesas spriedumu pieteicēja ir iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” tiesību normu interpretācijā tiesa nedrīkstēja piemērot teleoloģisko redukciju, jo nav konstatējami nepieciešamie priekšnoteikumi tās piemērošanai. Spriedumā nav pamatojuma tam, ka ir likuma robs, proti, ka likumdevējs, pieņemot likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” normas, nebūtu apzinājies, ka maternitātes pabalsta apmērs tiks aprēķināts ne tikai no darba algas, bet citastarp arī no atlaišanas pabalsta un kompensācijas par neizmantotajām atvaļinājuma dienām.

Ja likumdevējs būtu vēlējis noteikt, ka maternitātes pabalsta apmērs ir atkarīgs tikai no tādiem ienākumiem, kurus veido darba alga, tas būtu paredzēts likumā. Likumdevējs konkrētajā laika posmā nav ierobežojis maksimālo maternitātes pabalsta apmēru. Ministru kabineta 1998.gada 28.jūlija noteikumu Nr.270 „Vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas kārtība un valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu piešķiršanas, aprēķināšanas un izmaksas kārtība” (turpmāk – noteikumi Nr.270) 8.punktā ir norādīts izmērojošs izņēmuma gadījumu uzskaitījums.

[4.2] Administratīvā procesa likuma 17.panta otrajā daļā noteiktais aizliegums ar analogiju pamatot administratīvo aktu, kurš ierobežo adresāta cilvēktiesības, ir attiecināms arī uz citiem tiesību tālākveidošanas veidiem. Tiesību piemērotājs tiesību tālākveidošanas ceļā nav tiesīgs radīt jaunu noteikumu, kas ierobežo personas pamattiesības.

[4.3] Tiesa ir veikusi likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” normu konstitucionālo kontroli, atzīstot, ka likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 10.pants un 31.panta pirmā daļa neatbilst Latvijas Republikas Satversmē (turpmāk – Satversme) ietvertajam sociāli atbildīgas valsts principam. Tādējādi tiesa ir pārsniegusi savas kompetences robežas. Ja tiesa konstatēja iespējamu likuma neatbilstību Satversmei, tiesas pienākums bija vērsties Satversmes tiesā.

[4.4] No Satversmes tiesas 2009.gada 7.aprīļa sprieduma lietā Nr.2008-35-08 izriet, ka gadījumos, kad tiesību normas vārdiskais formulējums ir viennozīmīgs, tā neievērošana ir pretēja tiesiskās noteiktības principam. Individuāla paļāvība uz tiesību normā skaidri ietvertu regulējumu ir tiesiski aizsargājama.

Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 10.panta un 1.panta 2.punkta piemērošanas sfēras un no tām izrietošo seku ierobežošana, neiekļaujot personas ienākumu, no kuriem veiktas apdrošināšanas iemaksas, apdrošināšanas iemaksu algā, ir pretrunā ar tiesiskās noteiktības, tiesiskās paļāvības un taisnīguma principiem.

[4.5] Aģentūra, piemērojot likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” normas, nav konsekvanta. Pieteicējai tika piešķirts vecāku pabalsts, kura aprēķinā ietverts arī atlaišanas pabalsts un kompensācija par neizmantotajām atvaļinājuma dienām. Minētais ir pretrunā ar vienlīdzības principu, jo atšķirīgam aprēķinam nav objektīva un saprātīga pamata.

[5] Aģentūra paskaidrojumos par pieteicējas kasācijas sūdzību norādījusi, ka tā nav pamatota. Aģentūras nodaļas 2010.gada 15.decembra lēmums par vecāku pabalstu ir pieteicējai labvēlīgs prettiesisks administratīvais akts, kurā vecāku pabalsta aprēķinā inspektora kļūdas dēļ tika ņemtas vērā visas 2009.gada septembra sociālās apdrošināšanas iemaksas. Persona nevar atsaukties uz vienlīdzības principu, ja salīdzināmā situācija ir prettiesiska.

Motīvu daļa

[6] No kasācijas sūdzības argumentiem secināms, ka, pieteicējas ieskatā, lietā piemērojamo tiesību normu teksts ir nepārprotami skaidrs. Līdz ar to nav pamatots tiesas secinājums, ka pastāv aizklāts likums robs, un tiesai nebija pamata piemērot teleoloģisko

redukciju.

Katra tiesību norma un uz tās pamata prognozētais tiesiskais regulējums vērsti uz kāda mērķa sasniegšanu. Tiesību doktrīnā atzīts, ka, tā kā aizklāts likuma robs pastāv gadījumā, kad likumā ietvertais tiesiskais regulējums (atbilstoši tā jēgai un mērķim) izrādās par plašu un (no „vārdiskās jēgas” viedokļa) aptver arī tādus gadījumus, kurus tam nevajadzētu aptvert, šāds likuma robs aizpildāms „radot” *izņēmuma noteikumus*. Tādējādi teleoloģiskās redukcijas ceļā tiek *ierobežota (reducēta)* pārāk plaši formulēta tiesiskā regulējuma piemērošanas joma.

Teleoloģiskā redukcija (tāpat kā analogija) pamatojas uz taisnīguma principu; tikai šeit ir runa par nepieciešamību „atšķirīgus gadījumus izšķirt atšķirīgi”. Citiem vārdiem, teleoloģiskās redukcijas priekšnoteikums ir secinājums, ka noteikts likumā regulēts dzīves gadījums tiesiskā novērtējuma ziņā tik būtiski atšķiras no pārējiem „patiesi domājamiem” dzīves gadījumiem, ka vienlīdzīga attieksme pret visiem šiem gadījumiem būtu „objektīvi neattiecinājama un patvaļīga” (sk. *Juridiskās metodes pamati. 11 soļi tiesību normu piemērošanā: Rakstu krājums/ Dr.habil. iur., profesora Edgara Meļķiņa zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Universitāte, 2003., 165.-166.lpp.*).

levērojot minēto, vispirms ir noskaidrojama piemērojamo tiesību normu vārdiskā jēga un to mērķis.

[7] Saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 3.panta pirmo daļu sociālā apdrošināšana ir pasākumu kopums, ko organizē valsts, lai apdrošinātu personas vai tās apgādībā esošo personu risku *zaudēt darba ienākumu* sakarā ar sociāli apdrošinātās personas slimību, invaliditāti, maternitāti, bezdarbu, vecumu, nelaimes gadījumu darbā vai saslimšanu ar arodslimību, bērna kopšanu, kā arī papildu izdevumiem sakarā ar sociāli apdrošinātās personas vai tās apgādībā esošās personas nāvi. Sociālā apdrošināšana ir valsts sociālās drošības sistēmas sastāvdaļa.

Sociālās apdrošināšanas būtība ir apdrošināt personas risku *zaudēt darba ienākumus* sakarā ar sociālā riska (apdrošināšanas gadījuma) iestāšanos. Tas nozīmē, ka sociālās apdrošināšanas sistēmas ietvaros personai tiek izmaksāts sociālās apdrošināšanas pabalsts, kas sedz daļu no personas gūtajiem ienākumiem, kādi tai bija sociālā riska iestāšanās brīdī un kurus tā nespēj iegūt sociālā riska iestāšanās dēļ (sk. *Senāta 2010.gada 10.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-246/2010 9.punktu*). Tātad sociālās apdrošināšanas mērķis ir novērst vai mazināt apdrošinātās personas ienākumu zaudējumu, kas rodas likumā paredzētā sociālā riska iestāšanās gadījumā, piemēram, ja persona grūtniecības un bērna kopšanas dēļ nevar strādāt un tādēļ saņemt līdzšinējo darba samaksu.

Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 5.panta pirmā daļa noteic, ka maternitātes pabalstu piešķir un izmaksā par visu grūtniecības atvaļinājuma un dzemdību atvaļinājuma laiku, ja sieviete neierodas darbā un tādējādi *zaudē algotā darbā gūstamos ienākumus* vai ja pašnodarbināta sieviete *zaudē ienākumus*.

No minētā secināms, ka maternitātes pabalsta mērķis ir kompensēt sievietei *zaudētos algotā darbā gūstamos ienākumus*, ja sieviete grūtniecības atvaļinājuma un dzemdību atvaļinājuma dēļ neierodas darbā.

[8] Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” (redakcijā, kas bija spēkā laikā, kad pieteicējai tika izmaksāts maternitātes pabalsts) 10.pants noteica, ka maternitātes pabalstu piešķir 100 procentu apmērā no pabalsta saņēmēja vidējās apdrošināšanas iemaksu algas. Saskaņā ar likuma 31.panta pirmo daļu vidējo apdrošināšanas iemaksu algu valsts sociālās apdrošināšanas pabalsta aprēķināšanai nosaka no apdrošinātās personas apdrošināšanas iemaksu algas par 12 kalendāro mēnešu periodu, šo periodu beidzot divus kalendāros mēnešus pirms mēneša, kurā iestājies apdrošināšanas gadījums, izņemot šā likuma 32.pantā noteiktos gadījumus. Atbilstoši minētā likuma 1.panta 2.punktam apdrošināšanas iemaksu alga ir ienākumi, no kuriem saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu” izdarītas valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas.

Likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 14.panta pirmā daļa noteic, ka darba devēja un darba ņēmēja obligāto iemaksu objekts ir visi algotā darbā aprēķinātie ienākumi, no kuriem jāietur iedzīvotāju ienākuma nodoklis, neatskaitot neapliekamo minimumu, nodokļu atvieglojumus un attaisnotos izdevumus, par kuriem nodokļu maksātājam ir tiesības samazināt apliekamo ienākumu.

No minētajām tiesību normām izriet, ka maternitātes pabalsta apmērs ir atkarīgs no pabalsta saņēmēja vidējās apdrošināšanas iemaksu algas. Vidējo apdrošināšanas iemaksu algu nosaka no apdrošinātās personas apdrošināšanas iemaksu algas (ienākumi, no kuriem izdarītas valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas) attiecīgajā 12 mēnešu laika periodā.

Izskatāmajā gadījumā atbilstoši likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 10.panta un 31.panta pirmās daļas vārdiskajai jēgai, nosakot pieteicējas vidējo apdrošināšanas iemaksu algu maternitātes pabalsta aprēķināšanai, ir ņemama vērā ne tikai pieteicējai 2009.gada septembrī izmaksātā darba samaksa, bet arī atlaišanas pabalsts un kompensācija par neizmantotajām atvaļinājuma dienām.

[9] Saskaņā ar Darba likuma 59.pantu darba samaksa ir darbiniekam regulāri izmaksājamā atlīdzība par darbu, kura ietver darba algu un normatīvajos aktos, darba koplīgumā vai darba līgumā noteiktās piemaksas, kā arī prēmijas un jebkuru cita veida atlīdzību saistībā ar darbu. Atlaišanas pabalsta izmaksas nosacījumus reglamentē Darba likuma 112.pants un tā apmērs ir atkarīgs no laika posma, kādu darbinieks bijis **nepārtraukti** nodarbināts pie attiecīgā darba devēja, turklāt darba līgumā vai koplīgumā var būt noteikts lielāks atlaišanas pabalsts nekā likumā paredzētais. Saskaņā ar Darba likuma 149.panta piekto daļu ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma atlīdzināšana naudā nav pieļaujama, izņemot gadījumus, kad darba tiesiskās attiecības tiek izbeigtas un darbinieks ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu nav izmantojis.

Atšķirībā no *darba samaksas*, kas ir regulāri izmaksājamā atlīdzība par darbu, gan *atlaišanas pabalsts* un gan *kompensācija par*

neizmantotajām atvaļinājuma dienām ir vienreizēja atlīdzība sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu. Šo izmaksu pamatā nav darbinieka darbs konkrētajā mēnesī, jo *atļaišanas pabalsts* tiek maksāts, ņemot vērā visu laika posmu, kuru darbinieks ir nepārtraukti nostrādājis pie attiecīgā darba devēja, bet *kompensācija par neizmantotajām atvaļinājuma dienām* – par laika posmu, par kuru darbinieks pirms darba tiesisko attiecību izbeigšanas nav izmantojis atvaļinājumu. Turklāt darbinieks laika posmā, kas tiek ņemts vērā, aprēķinot minētās vienreizējās atlīdzības, ir saņēmis darba samaksu no darba devēja, bet atļaišanas pabalsts un kompensācija par neizmantotajām atvaļinājuma dienām tiek izmaksāti papildus darba samaksai tikai sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu. No minētā izriet, ka ne atļaišanas pabalsts, ne kompensācija par neizmantotajām atvaļinājuma dienām nav tādi algotā darbā gūstamie ienākumi, kurus persona varētu saņemt, ja darba attiecības netiktu izbeigtas.

[10] Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 10.panta un 31.panta pirmās daļas vārdiskā izpausme aptver arī tādu situāciju, kad vidējā apdrošināšanas iemaksu alga jānosaka, ņemot vērā atļaišanas pabalstu un kompensāciju par neizmantotām atvaļinājuma dienām. Pēc šādiem principiem aprēķinātais maternitātes pabalsts segtu ne tikai algotā darbā gūtos ienākumus, ko sieviete zaudē tāpēc, ka maternitātes dēļ neierodas darbā, bet arī ienākumus, ko sieviete saņem kā vienreizēju kompensāciju sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu. Ievērojot minēto, secināms, ka likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 10.panta un 31.panta pirmās daļas vārdiskā izpausme, atbilstoši kurai vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā tiek ņemta vērā arī personai izmaksātā vienreizējā atlīdzība sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu (atļaišanas pabalsts un gan kompensācija par neizmantotajām atvaļinājuma dienām), neatbilst likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 3.panta pirmajā daļā un likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 5.panta pirmajā daļā noteiktajam tiesību normas mērķim – segt daļu no sievietes zaudētajiem algotajā darbā gūstamajiem ienākumiem. Proti, tiesību normas vārdiskā izpausme aptver tādu faktisko situāciju, kuru tiesību normas mērķis nevēlas aptvert, jo maternitātes pabalsta mērķis nav nodrošināt sievietei ienākumus, kas būtu augstāki nekā algotā darbā gūtie.

[11] Ievērojot minēto, secināms, ka apgabaltiesa ir pamatoti atzinusi, ka izskatāmajā gadījumā ir konstatējams aizklāts likuma robs. Līdz ar to apgabaltiesai bija pamats ar teleoloģiskās redukcijas palīdzību koriģēt tiesību normas vārdisko izpausmi, jo likuma roba konstatēšanas gadījumā tiesnesim ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums to aizpildīt. Turklāt minētajā gadījumā apgabaltiesa nav veikusi likuma normu konstitucionalitātes pārbaudi, kā to uzskata kasatore.

[12] Apgabaltiesas veiktā tiesību normas teleoloģiskā redukcija neierobežo pieteicējai Satversmē garantētās tiesības uz sociālo nodrošinājumu. Likumā noteikto sociālo iemaksu izdarīšana nodrošina personai sociāli apdrošinātās personas statusu šajā jomā, taču, kā atzinusi Satversmes tiesa, nedod tiesības pašauties uz konkrēta lieluma atlīdzību vai konkrētiem atlīdzības izmaksas nosacījumiem (sk. *Satversmes tiesas 2010.gada 29.oktobra sprieduma lietā Nr.2010-17-0112.1.punktū*).

[13] Kā pamatoti norādījusi apgabaltiesa, saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 3.panta otrās daļas 1.punktu viens no sociālās apdrošināšanas pamatprincipiem ir *solidaritāte* starp sociālās apdrošināšanas iemaksu veicējiem un sociālās apdrošināšanas pakalpojumu saņēmējiem. Saeimas Sociālo un darba lietu komisija 2013.gada 11.septembra vēstulē (*lietas II sējuma 61-62.lapa*), atbildot uz Senāta lūgumu sniegt viedokli par lietā piemērojāmām tiesību normām, ir norādījusi, ka *solidaritātes princips paaudzes ietvaros* pastāv attiecībā uz pakalpojumu, piemēram, pabalstu vai atlīdzību saņēmējiem. Vienlaikus likuma „Par sociālo drošību” 2.panta 6.punkts paredz, ka sociālās drošības sistēmā tiek piemērots arī *individuālās pieejas princips*, t.i. pabalsta apmērs ir atkarīgs no iemaksām. Tādējādi persona, kura iemaksā vairāk, gadījumā, kad iestājas apdrošināšanas risks, gūst lielākus ienākumus. Šie pabalsti nav universāli, katrs gadījums tiek individuāli izvērtēts un pieņemts lēmums.

Uz maternitātes pabalstu ir attiecināms gan solidaritātes princips (paaudzes ietvaros), gan individuālās pieejas princips (iemaksu apmērs). Tas nozīmē, ka maternitātes pabalsta apmērs ir atkarīgs no pieteicējas veikto valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu apmēra, taču pabalsts netiek izmaksāts tieši no pieteicējas veiktajām iemaksām. Turklāt, kā jau tika norādīts, izskatāmajā gadījumā no iemaksu algas, kas tiek ņemta vērā vidējās apdrošināšanas iemaksu algas noteikšanai, ir izslēdzamas vienreizējās kompensācijas, kas izmaksātas sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu.

Ievērojot minēto, nav pamatots kasācijas sūdzības arguments, ka, neiekļaujot vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā visus pieteicējas ienākumus, no kuriem izdarītas valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas, ir pārkāpts tiesiskās noteiktības, tiesiskās pašlāpības un taisnīguma princips.

[14] Pieteicēja ir norādījusi, ka no likuma normu satura ir nepārprotami skaidrs, ka likumdevējs ir apzināti noteicis šādu regulējumu, pretējā gadījumā likumdevējs būtu paredzējis izņēmumus, kā tas ir noteikts noteikumu Nr.270 8.punktā.

No jau minētās Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas 2013.gada 11.septembra vēstules (*lietas II sējuma 61-62.lapa*) un Labklājības ministrijas 2013.gada 12.septembra vēstules (*lietas II sējuma 64-66.lapa*), atbildot uz Senāta lūgumu sniegt viedokli par lietā piemērojāmām tiesību normām un norādot uz attiecīgo tiesību normu izstrādes un pieņemšanas gaitu, secināms, ka Saeimas griba nav bijusi maternitātes pabalsta aprēķinā ņemt vērā arī vienreizējās izmaksas sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu. Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas vēstulē norādīts, ka gadījums, kad persona 12 mēnešu periodā, par kuru darba ņēmējam aprēķina maternitātes pabalstu, ir saņēmusi Darba likumā noteikto atļaišanas pabalstu, nav uzskatāms par vispārēju un ir izvērtējams individuāli.

Pieteicējas minētajā noteikumu Nr.270 8.punktā ir noteikts, ka vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā neņem vērā

piemaksas, prēmijas, pabalstus un cita veida atļidzību, ko darba devējs saskaņā ar darba koplīgumā vai darba līgumā noteikto personai izmaksājis pārejošas darbnespējas laikā vai laikā, kad persona ir bijusi grūtniecības un dzemdību atvaļinājumā, bērna kopšanas atvaļinājumā vai atvaļinājumā bez darba samaksas saglabāšanas, kas piešķirts sakarā ar nepieciešamību kopt bērnu.

No minētās tiesību normas izriet, ka vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā netiek ņemta vērā darba devēja izmaksātā atļidzība darbiniekam, kurš tās izmaksas laikā nav pildījis darba pienākumus sakarā ar darba nespēju, grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu vai bērna kopšanas atvaļinājumu. Tas papildus apliecina jau minēto, ka sociālās apdrošināšanas mērķis ir kompensēt darbā gūtos ienākumu zaudējumu. Proti, vidējās apdrošināšanas iemaksu algas un līdz ar to pabalsta apmēru nevajadzētu ietekmētu ienākumiem, kuri nav saistīti ar darba pienākumu veikšanu.

[15] Pieteicēja atsauca uz tiesiskās vienlīdzības principu, norādot, ka iestāde pieteicējai ir piešķirusi vecāku pabalstu, kura aprēķinā ir ņemts vērā atlaišanas pabalsts un kompensācijas par neizmantotajām atvaļinājuma dienām. Aģentūra paskaidrojumā par kasācijas sūdzību ir norādījusi, ka lēmums par vecāku pabalstu ir pieteicējai labvēlīgs prettiesisks administratīvais akts, kurā vecāku pabalsta aprēķinā inspektora kļūdas dēļ tika ņemtas vērā visas 2009.gada septembra sociālās apdrošināšanas iemaksas. Senāts norāda, ka vienlīdzības princips nav izmantojams, lai panāktu prettiesiska lēmuma pieņemšanu.

[16] Ņemot vērā iepriekš minēto, apgabaltiesas spriedums ir atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.¹panta ceturto daļu, 348.panta 1.punktu un 351.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nosprida

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesa 2013.gada 5.februāra spriedumu, bet /pers. A/ kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore

L.Slica

Senatore

J.Briede

Senatore

D.Mita